

O N S V R I E N D .

O N I I P A ,

AUGUSTUS EN SEPTEMBER.

1938.

D I E L I G G A A M .

Onthou, terwyl jy geslaap het, moes jou vel hard werk. Toe jy geslaap het, het daar die klein sweetgaatjies gesweet en geasem, en wat hulle uitgegooi het lê nou as 'n laag op jou vel. Jy moet dit afwas en wegwas, om die mondjies van die sweetgaatjies oop te hou. Was ook jou ore en jou mond. As jy 'n bad kan neem, soveel te beter. Selfs 'n stortbad is goed, want dit sal jou vel verkwik, en die vryf van die vel daarna sal die velkiertjies help. Neem dus 'n stortbad elke mōre as jy kan. Dit hoef nie 'n kou stortbad te wees nie, dit kan lōwarm wees, maar 'n kōu stortbad sal geen kwaad doen nie. mits jy gesond is.

Maar selfs al het jy geen bad of stortbad nie, dan kan jy jou vel skoon hou. Was net in water, en gebruik goed seep. Moenie haastig wees nie, maar moet ook nie te lank met die was neem nie.

Oordag as jy jou hande of enige gedeelte van jou vel vuil gemaak het, was dan die vuil weg met seep en water sodra jy kans kry om dit te doen. Was jou hande elke keer voordat jy na die tafel kom om iets te eet; was hulle ook nadat jy jou skooiwerk of ander werk gedoen het. Droë hulle af nadat jy hulle gewas het, want 'n nat, klam vel vang stof en vuilnis baie maklik op. Neem 'n warm bad elke week, as jy nie een elke aand voordat jy gaan slaap kan kry nie. Gebruik baie seep daarby en vryf die seep goed in oor jou hele liggaam en veral in die plekke waar die vel los en gerimpel is. Was die seep dan af met die warm water, en vryf jouself droog met 'n handdoek.

Dit is al wat jy nodig het om tē doen om jou vel behoorlik te versorg en skoon te hou, en as jy dit gereeld doen, dan sal die velkiertjies hulle werk gereeld doen, en jy sal nie gepla wees met baie kwale nie.

Versorg jou naels en hare ook gereeld. Skrop jou naels met 'n skropborsel elke mōre, en neem die vuilnis wat onder hulle steek, weg. Kam en borsel jou hare elke mōre en aand. As jy 'n seun is, hou hulle dan so kort as jy kan, maar borsel dit tog. As jy 'n dogter is, moet jy besonder goed jou hare versorg. Was en borsel dit gereeld,

en hou dit gevleg of kort geknip, maar kam dit elke aand uit en hou dit skoon en netjies. Moenie olie of vetterigheid daarop sit nie; dit het dit nie nodig nie, net so min soos jou vel dit nodig het, want die vel en die hare kry hulle olie, soveel as hulle nodig het, van hulle eie vetkliere. As jy sonder hoed of kappie loop dan sal jou kophare, net soos jou vel, vuil word deur stof en sand, en dan moet jy nog meer aandag daaraan bestee. Maar dit is nie die moeite werd om dit te doen nie, want as jy jou hare goed versorg, dan sal jy dit behou en nie gou—gou kaalkop word nie.

JOU TANDE.

Binne in jou mond is daar twee rye tande: 'n boonste ry en 'n onderste ry. As jy ouer is, dan sal jy sestien tande in die onderste ry hē. Maar nou as jy 'n klein kind is, het jy maar twintig tande altesame, tien bo en tien onder, vyf onder links en vyf onder regs en vyf bo regs en vyf bo links. Jy kan dit maklik onthou as jy weet dat jy nou net soveel tande in jou mond het soos jy vingers en tone het.

Die tande wat jy nou het, word die melk—of kindertande genoem, en jy sal hulle verlies as jy omtrent ag jaar oud is. Dan word hulle los en kan jy hulle uitrek om plek te maak vir die nuwe stel blywende tande wat jy later kry. As jy agtien jaar oud is, dan sal jy waarskynlik al jou nuwe tande hē, sestien bo en sestien onder.

skaam = s'ohoni babettjie = okahanona
verpleegster = omühungi
ouer = omükuluntu slordig = ša náta
traaknieagtig = omükeenako
smōrens = oongula verkwik = tsapukiša
stortbad = eijogo ljetililo
louwarm = ga jeña mits = šaa tuu ši li
naua selfs = nokuli nek = ošingo
oordag = kehulilo ljesiku
sodra = šaa tuu klam = uututo
gerimpel = ša goñatala lui = omünañalo
gepla = hepekua kwale = iiponga
naels = ooñala skrop = okuuegauega
borsel = ošikombe šokušula
gevleg = goñua kappie = ontsilu
bestee = oku ši gandjela

ONEERLIKHEID BRING GEEN GELUK.

Daar was 'n ryk man,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,
met die naam van Monod,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,
Hy het amper elke maand in die jaar,,,,,,,,,,,,,
sy geld in die bank laat bêre,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,
So het baie jare verbygegaan.....:.....
en sy geld word meer en meer.....
daarby word nog die rente bygevoeg.
Later was daar vir hom L 10,000 in die bank.
Hy wil nou 'n plaas gaan koop.
hy ry met sy rywiël bank toe
om 'n som geld te gaan vra
genoeg om die plaas te koop.
Hy trek daar L 5,000 uit.
Alles is verskillende pondnote.
Hy vou dit mooi en sit dit in die beurs
en in sy broeksak bêre.
En hy ry huis—toe.
Maar toe hy aand tuis kom,
en sy geld wou neem
om hulle in die kas weg te lê,
vind hy tot verbasing dat die beurs
met geld en alles werdwyn het.
Het 'n dief dit uit sy sak gesteel,
of het dit uit sy sak geval,
dit alles weet hy nie.
Dadelik gaan hy dit soek met 'n trots. ,
Maar dis tevergeefs daar is niks.
Hy gaan op sy spoor tot by die bank,
maar hy vind niks nie
Toe gaan hy na die poliesiestasie,
om sy verlies te rapporteer
en dan teruggaan na sy woning.
Op die volgende more om nege uur
word hy deur die telfoon opgebêl.
Die oproep kom uit die poliesie kantoor,
en versoek hom om dadelik daar te gaan.
Gou is hy al in die poliesie kantoor
Die poliesie amptenaar vra hom
wat en hoe hy verloor het.
Nadat Monod alles klaar gepraat het
sluit die amptenaar 'n laaitjie oop, , , ,
en haal daar 'n beurs
en terwyl hy dit vir hom gee, sê hy:
Vanoggend 'n bietjie voor nege.
het 'n man hier ingekom en dit aflewer
Hy sê hy het dit op die straat opgetel
gisteraand teen die skemeraand.
Monod het die adres van daardie man gevra
en dit gekry.
Toe ry na die aangeduid huis naby die stad
Hy klop en word binne gelaat
Die vader moeder en 'n dogter.
was net besig om te eet.
toe Monod op die tafel kyk
daar was drôe brood en water.
dit was hulle kos, niks meer nie.
hulle was baie baie arm.
Die werk van daardie man was net om die

UUGOJOKI ITAU ETA NANDO ELAGO.

Okua li ku nomülumentu omüjamba
ezina lje Monod.
Omuezi kehe momümvo
okua punguliša iimaliua mombanka
ošo ngaaka oomvula ozindji za piti
niimaliua je oje ende nokuindjipala
nopua li uo nokuli pua guezua uuhohele.
Sigo mombanka okua kala e na mo L 10, 000
Okua hala ihe okulanda ofalama
no kua kajile okakambe ke kiijela.
e ta ji kombanka hoka a ka pule ko
iimaliua ja guana ofalama.
Nokua kuša mo L 5, 000.
Ajihe ojomafo giili no giili.
Okue ji goño naua e ta tula mokampunda
no kue ka tula mondjato je jombulukueja.
No kua kajile a ji kegumbo.
Ongulohi šo e ja pegumbo
nokua li a hala akuse mo iimaliua je
e ji pungule moskopa.
okua kumua šo a aza okampunda
niimaliua jako ajihe. ka kana.
Puamue omüfusi e ka jaka mondjato,
nenge oka gu mo mondjato je, , , ,
ašihe šika ke ši ši nando.
Okua ji mbalambala a ka konge noñeka.
Ihe osima jouala ina aza ko ša
okua landula oompazi ze sigo opombanka,
ihe ina aza po nando ša.
No kua ji kondjugo jaapolisi
okutsejiša šoka a kaniša.
nokua šuna kaandjauo
Ongula šo kua ši, montundi ontimügoji
okua popišua mongozi
elaka lja zi kondjugo jopolisi
nojje mü išana a je ko mbala
Mbambala oku li nale mondjugo jopolisi
omüuiliki guaapolisi okue mü pula naua
šoka na nkcne a kaniša.
Monod šo a popi ajihe
omüuiliki okue egulula okaskopa.
No kua kusa mo okampunda kiimaliua
no manga te ke mü pe okua ti:
Ongula jonena manga omügoji inagu šika
Omui ile omülumentu muka nokue ka ndja
okua ti aniuu okue ka toola momapandaanda
ongulohi šo taku žilogele.
Monod okua pula ezina neha
ljomülumentu ngoka nokue li peua.
A ji kegumbo ndjoka, popepi nošilando
No kua konkola e ta egululua
omüsamane nomükulukazi nokakazona kauo
oja azika košililo taa li.
Monod šo a tala košitafula
okua li ouala oomboloto oonkukutu nomeja.
ojo iikulja jauo kape na ue jilue.
oja li oohepele unene.
lilonga jomüsamane oja li ouala

papiere en vuilnis op die straat op te tel .
 net om daarvan te kan lewe.
 daarom was hulle baie baie arm.
 Monod was baie verwonderd.
 toe hy hulle armoedigheid sien.
 het hy vir hulle innig jammer gevoel.
 Hy sê toe vir die vader:
 Ek het gekom om u te bedank
 vir my geld wat u gister gevind het.
 En omdat ek julle behoefte sien,
 sal ek my dankbaarheid ook
 op tasbaar wyse te laat blýk
 Sal jy dit ontvang?
 En terwyl hy die woorde sê:
 gee hy hom vyftig pond (L 50) in die hand
 en vra hom hoe en waar hy
 die geld gevind het
 Die arm man kon eers niks praat nie.
 Hy het ook nie geglo dat die geld syne is nie
 Toe sê hy later: Wel Meneer,
 Ek sal u maar die volle waarheid vertel
 en niks agter te hou nie.
 Gisteraand teen die skemeraand.
 toe ek amper klaar was om die vuil op te tel
 val my oë op 'n beurs.
 toe ek dit opgetel en dit oop maak
 merk ek dat dit vol pondnote
 ek kyk toe rond en daar was niemand
 ek sit dit in my sak en stap huis—toe
 Eers nadat ons dogtertjie gaan slaap het
 sê ek vir my vrou:
 „Ons het nou ryk geword
 Ons het die deure en vensters toe gemaak
 toe neem ek die pondnote uit
 My vrou was toe verbaas
 Toe het ons dit getel
 Ons het nou planne gemaak
 oor wat ons sal koop
 Nou sal ons mooi klere koop
 en soos fatsoenlike mens loop
 en ons sal 'n mooi huis koop
 en ons dogtertjie stuur om , , , , ,
 'n goeie opvoeding te kry , , , , ,
 So het ons ure lank gesit, , , , ,
 totdat ons gaan slaap het
 Toe die dag begin breek vra ek my vrou
 dink jy dat die geld ons gelukkig sal maak?
 Sy antwoord: Man, ek het ook meer as 'n uur
 oor die selfde vraag gedink , , , , ,
 Ek dink, al het ons baie dinge, , , , ,
 ons sal nie gelukkig voel nie.
 Dis tog nie ons geld daardie nie.
 ons sal altyd diewe en skelms voel.
 Dis maar beter om arm te blý.
 Toe bring ek die geld na die poliesiestasie.
 Monod was verbaas oor hulle eerlikheid
 toe gee hy hulle weer L 200 by
 Trane van blydschap kom uit hulle oë dat
 God hulle uit so 'n versoeking gered het.
 Die arm het dan L 250 in die huis , ,

oku toola iimbapila iikulu niijagaja moondjila
 opo ji ihupise
 onke ja li oohepele šili,
 Monad okua li a kumua šili,
 šo a tala oluhepo luauo ndo
 nokue ju uvitil'ohenda.
 Okua ti komūsamane:
 onde ja ndi ku hambelele
 moluiimaliua jandje ue ji toola ohela
 no molua šo ndi uete oluhepo lueni
 ehambelelo ljangdje otandi li holola
 niinima ji uetike.
 To taamba tuu mbino:
 Manga ta popi nzono
 okue mü tula L 50 mošikaha še
 no kue mü pula openi no nkene
 je a toola iimaliu mbjo.
 Ohepele tango ina uapa okupopja ša,
 afa ini itaala kutja iimaliua oje muene šili.
 Hugunina okua ti: Onaua ano omūsamane
 otandi ku hokololele ošili juuza
 no ite holeke po ša.
 Ongulohi šo opo taku uiuile
 manga te mana okutoola iijagaja
 ondi itsu mokampunda kiimaliua
 šo nde ka toola e tandi ka sikulula
 onda zimbulula oku uza omafo gooponda
 Onda kejukakejuka no kakua li omuntu
 onde ka tula mondjato e te ji kegumbo
 Šo okakazona ketu ka ka lala
 onda ti komūkiintu guandje:
 ngašingeji tua ningi aajamba
 otue ezile oomueelo naua nomakende
 nonda kuša mo omafo ngo gooponda
 omūkiintu guandje nokua kumua
 otue ga jalula.
 no tua tungu oompangela za
 šoka tatu ke ši landa.
 Nena otatu ka landa ihe oonguo ombuanaua
 no tatu ende ngaanamazina
 no tatu ki ilandela egumbo ljoopala
 no tatu tumu okakazona ketu
 meputuzo euanaua
 Ošo tua kuutumba ngaka ešimbo ele
 sigo tua zi po tua ka lala
 Ongula šo kua ši onda pula omūkazandje
 oto zilazila iimaliua mbino otaji ke tu pa elag
 Oje kua jamukula, o, mülumentu guandje,
 na ngame uo ond'ipula nošinima tuu šika.
 Ote zilazila nando tu kale niimaliua ojindji
 itatu kala tu uvite naua, aue.
 Ošoka iimaliua mbjoka kaji ši jetu.
 Otatu ka kala aluhe tua fa aafuši naakotokeli
 Ihuepo tu kale oohepele,
 No nde ji fala ihe kopolisi
 Monod nokua kumua kuujuki uauo.
 No kue ja guezele po išeue L 200
 Omūsaane nomūkl. oja lili omahozi geñañu
 Kalunga šo e ja hupisa memakelo.
 Ohepele nokua kala e na L 250 megumbo.

Rusie op die werf.

Daar was eendag 'n groot rusie op 'n werf
Die diere het almal saam rusie gemaak:.....
die perd en die koei, die vark en die skaap
die hond en die kat,.....

ja, selfs die eend en die hoender.....
Almal het iets te sê gehad,.....
en mekaar kwaad aangekyk.....

En wil jy nou weet, hoe dit gekom het?
Die boer was te perd dorp toe gewees... ..
Toe hy die saal afhaal, het hy vir sy vrou gesê
„Ek weet regtig nie,.....”
hoe ek sonder 'n perd klaar sou kom nie”..

En daaroor was die perd baie hoogmoedig
„Sien julle nou?” sê hy vir die ander diere
„ek is die nuttigste van almal.....
Ek dra die boer, en trek sy kar,.....
en bring sy goed mark toe,.....
en doen nog veel meer.”.....

„Moenie vir jou soveel roem nie,” sê die koei
„Ek gee tweemaal op 'n dag melk,.....
en daarvan maak die boer botter en kaas..
Dit kan jy nie doen nie.....
Ek is baie nuttiger.”.....
„Wag 'n bietjie,” sê die skaap, julle vergeet —
my. Wat sou die mense aantrek,

as ek nie wol gee nie?.....
Hulle sou doodgaan van die koue.”.....
„En ek,” val die vark hom in die rede,,
„ek gee spek en wors.”.....

Net vlie die hen van haar nes af en sê.
„Is ek dan altemit ook nie nuttig nie?,”.....
„Reken 'n bietjie uit,.....
hoeveel eiers ek vir die manse lê.”.....

„O,” kweek die eend, „dit kan ek.....
ook doen, en ek kan ook.....
op my kop staan, in die water!

Kan julle dit doen?.....
„Watter nuttigheid is daarin?

blaf die hond. „Ek is.....
seker die nuttigste van almal.....
want ek pas die boerdery op,.....
sodat diewe niks kan steel nie,.....
en ek ja die rondlopers van die werf af weg.

Die kat spring bo op die

bakoond, en maak holrug,.....
en wou net begin te praat,.....
toe kom die boer op die werf. »»»»»»»» »»
Hy wou kom kyk, »»»»»»»»»»»»»»»»»»»»
waarom die diere so raas. »»»»»»»»»»»»»»»»»»»»
En weet julle, wat hy gesê het? »»»»»»
„Julle is elkeen nuttig op sy tyd,»»»»»»»»»»
maar dan moet julle nie rusie maak nie.»»
Ek sou geen een van julle wil mis nie.”»»
Toe was daar weer vrede

onder die diere.....
Baie groete van uwe vriend »»»»»»»»»»
M. Kasifimbilua.

Oontamanana megumbo

Okua li oontamanana oonene megumbo
Iinamueño ajihe taji tamanekasana
okakambe nonzinzi, ošingulu nonzi
Ombua nokambiši,
eeno, noombaka uo, zo noondjuhua
ajehe oja li je na ša šokutja
no ja talašana nuugeji.

Ngašingeji ngika ua hala u tseje mpo za zi
Ombulu oja jile nokakambe mošilando
Šo a kuša ko ošišala okua ti komūkazi:
„Kandi ši uo kutja, ando onda li ndaa na
okakambe hano, ando onda guaniša tuu šal

Onke okakambe ki inenepeke šili.
Oka ti kiinamueño iikuauo. Mu uete ko ano
Ongame ndi nošilonga šili, ndi vule ajehe.
Ongame he humbata ombulu nokatempa ke
e te fala iinima je komalandelo,
niikuauo nga he níngi ojindjijindji.”

Onzinzi oja ti ino itanga uala ngaaka
ngame ohandi gandja omahini, luaali mesik.
omo ombulu ha mono ongundi nehin'ekukut
Ngoje šoka ku vulu ku ši ninga
Ngaje ondi nošilonga unene ndi vule.

Onzi oja ti, „Andija, otamu zimbua —
ndje: Aantu ando otaa zala šike
ngele ite gandja iifufu jandje?
Ando otaa si po kuutalala.”

Šingulu a nukile mo a ti: „Ngame;
Ndi ši ohe gandja oňama ontoje nomuhaka”
Ondjuhua ja tuka ja zi pomvugo e taji ti:
„Hangame nani ndi nošilonga ošinene uu-
nene? Jaluleni ano utale kašona
omaji gangapi he valele aantu.”

Ombaka oja kuakuala išeue no ja ti:
„O, nangame ohandi ši ningi uo. No handi
vulu išeue okušikamiša omütse momeja,
ne ohamu ši vulu šono?”

Ombua ja gueza ja ti: „Ope
nošilonga ša šike mpono?
Ngame ondi nošilonga šili komeho gaajehe
ošoka ongame handi tonatele ajihe (etekulo)
opo aafuši jaa uape okujaka ša,
no he tiza aendaguli pegumbo.

Okambiši oka nukile kombanda
jekuma ljeziko,
e tak'inana, ka li ka hala uo okutameka o-
kupopja, ombulu no je ja molugumbo,
Ja li ja hala ji je ji tale kutja
omoluashiike iinamueño taji kuzile ngaaka.

Mu ši tuu šo a ti:
„Amuhe šaa ngoka oku nošilonga peši-
mbo lje, ano inamu ninga uala oontamanana
Kandi uapa okuzina nando gumue mune.”

Ombili no je ja ihe mokati kiinamueño
mbjo.

Kundueni unene ku kuume keni,
M. Kasifimbilua.